

Да привлечем в България производства, оттегляни от Китай и други страни от Далечния Изток

Настоящата вирусна криза започна в Китай, но веднага блокира икономиките на много други страни. Тя се превърна в световна икономическа криза. Това стана защото хиляди ключови производства на крайни изделия и на компоненти за други хиляди крайни изделия произвеждани по света, бяха концентрирани в Китай през последните десетилетия. **Китай беше превърнат във фабриката на света.**

Освен по чисто икономически причини (евтиния труд), това беше добре замислена от американците стратегия срещу Русия, чрез създаване на могъщ Китай, който да бъде противопоставен на тогавашния Съветски съюз. Нейното начало беше положено от Кисинджер преди 60 години, когато президентът Никсън го изпрати за първи път в Китай. Американските власти тогава разчитаха много на сложните исторически отношения между Русия и Китай през последните векове. Надяваха се да ги подхранят и продължат, за да омаломощят тогавашния Съветски съюз.

Разцветът на Китайската икономика със средногодишен темп на прираста на БВП с 9,66% през последните 30 години едновременно радваше, но и плашеше света. Прерастването на руско-китайските отношения от приятелски, каквито са те сега, в стратегически, плаши Америка, защото стратегическият съюз между Китай и Русия ги прави непобедими и единствената ефикасна бариера срещу аспирациите на Америка да продължава едноличното си господство над света.

Освен това, в икономически план, всяко смущение в китайската икономика, която е първа или втора в света по обем на произвеждания БВП (в зависимост от прилагания метод за сравнения), сега блокира световната икономика. Затова една от важните поуки за САЩ и най-близките им съюзници от настоящата световна вирусно-икономическа криза е, че тази свръхконцентрация на икономическа мощ в Китай трябва да се коригира. Наред с търговската война между Америка и Китай, **е изготвен глобален план за омаломощаване на Китай чрез напускане на неговата територия от възможно най-голям брой световни компании**, които в известен смисъл бяха изпратени там от Запада с други цели. Тези цели обаче не бяха постигнати.

Такъв глобален анализ на **бъдещите отношения на Америка и на целия Запад с Китай** е много интересен, защото те ще бъдат в талвега на световните политически и икономически процеси през следващите десетилетия. Но тук и сега ще концентрирам вниманието си върху Европа. И още по-точно – върху някои икономически аспекти на отношенията между Европа и Китай през настоящата и следващите години.

Компаниите от западноевропейските и от други развити страни, поучени от неприятния за тях блокаж с настоящата криза, започват преглед на изнесените си производства през последните десетилетия в Китай и други далекоизточни икономики с евтин труд. Подобни кризисни ситуации по природни, геополитически или други причини сигурно ще възникват в този регион и в бъдеще и ще поставят европейската и световната икономика в сложни ситуации, при които те ще губят повече, отколкото печелят сега от евтиния труд в тези страни. Ако тази екстремална концентрация на важни производства в този регион се запази.

Известно е, че световният икономически кипнеж се премества от няколко десетилетия от старата Европа в огромния регион на Тихия океан. Освен това, да не забравяме, че **търговската война между САЩ и Китай навярно ще се разширява и може да прераста в опасни конфликти**, които ще разстроят силно стопанската дейност в нашия европейски регион. Дано не прерастнат в още по-горещи конфликти.

В името на сигурността и географската близост големите европейски компании се готвят да преместят на първо време някои особено важни, свои изнесени производства от стратегическо значение в Далечния Изток, обратно **към подстъпите на Западна Европа, които съчетават евтин труд със стабилност и сигурност**. Така те ще загубят малко по линията на евтиния труд, но ще спечелят повече по линията на стабилността и сигурността.

Тук се намесва и политическият натиск на американските власти върху тях, които ще искат да накажат Китай. Напускайки Далечния изток, тези компании най-вероятно ще се настаняват в Източна Европа, разчитайки пак на по-евтиния квалифициран труд, макар и не толкова евтин, както в Китай, а също и на други предимства на европейския регион.

Те ще намерят тук по-голяма сигурност и стабилност в контекста на очакваните големи промени при **трансформацията от изживялата времето си традиционна глобализация от американски тип, към нов тип стопанска интернационализация**, със своя производствена специализация и търговия. Тази търговия ще бъде в началото предимно вътрешноотраслова и ще прераста **бързо във вътрешнопродуктова**.

Възможно е да възникне **огромна регионална икономическа общност, която ще обхваща сегашния Европейски съюз, Европейска Русия, Украйна, Турция, Африка и Близкия Изток**. На първо време тя едва ли ще бъде политически институционализирана, но впоследствие може да се случи и нещо подобно, което обхваща изцяло или частично този огромен, изключително перспективен регион.

С оглед на това, **препоръчвам на нашето правителство**, с участието на най-добри наши експерти, да подберат производства в които имаме традиции, опит и кадри за създаване на първо време на малки високо специализирани производствени предприятия с 30-50-100 души заети лица, които да се разширяват в бъдеще. Тези наши предприятия да „обрастват“ постепенно със

свои компоненти около технологично сложни комплексни крайни продукти, произвеждани от големите европейски компании.

Не бива да се изхвърляме още в началото към големи индустриални или други проекти, от рода на недомислието да строим автомобилен завод. Специалистите знаят, че в производството на съвременен автомобил участват стотици високо- и средно технологични предприятия с дългогодишен производствен опит в тази област и няколко хиляди високо- и средно квалифицирани инженери, техници и работници, Нужен е и сигурен голям пазар от поне 200-300 хиляди автомобила годишна реализация, преди всичко в страната производител и в нейни съседи, за да бъде производството рентабилно. А ние нямаме нито опит, нито подобна производствена база, нито кадри, нито такъв пазар. Нито изглед да ги създадем през близките 10-15 години. Съвременен автомобилен завод - това е технологична, кадрова и икономическа глупост за малка страна и без производствен опит, като нашата. Никоя сериозна западна компания няма да стане съучастник в такава наша авантюра.

Производствата, които може би заслужават внимание у нас са: *малки и средни по мащаби фирми от високо квалифицирани специалисти по програмиране; участие в производство на химически продукти; участие в производство на лекарствени вещества, козметични и други продукти, в това число и с доставка на розово масло и други уникални суровини за някои от тях; участие в производството на изделия от каучук, пластмаси и минерални суровини; участие в производството по целия цикъл на екологично чисти хранителни продукти със специални вкусови качества, задоволяващи различни, в това число и редки вкусови предпочитания за мъже и жени, за млади и стари, за богати и бедни; участие в производството на специални компоненти за компютърна техника; на компоненти за диагностична и лечебна медицинска и ветеринарна техника и апарати; производство на компоненти за електронни и оптични продукти; за електрически съоръжения; производство на специализирани компоненти за електрокари, мотокари, електротелфери; производство на компоненти за мотоциклети, автомобили, хеликоптери, самолети, локомотиви, за яхти, за малки и средни кораби; производство на компоненти за металообработващи машини, за превозни средства, за строителна техника, за домакински уреди и апарати; участие в производството на специални текстилни продукти; на специални алкохолни напитки; на специални цигари и пури от ориенталски тютюни и други.* Трябва да се подбира участие във важни, а не в периферни третостепенни компоненти (както е сега), като вниманието ни се насочва към високотехнологични продукти.

За важността на това предложение говори и фактът, че **в САЩ по инициатива на Президента, с участието на Държавния секретар и на най-високи държавни институции, напоследък е предприета мащабна дейност** да убеждават свои и чуждестранни компании с бизнес в Китай, да го изтеглят от там и да го насочват към приятелски на Америка държави в същия или други

региони на света. Посочени са и имената на предпочитани от американските власти страни, но ние не фигурираме там. Посочено е, че кампанията по оттеглянето на важни производства от Китай ще трае между 5 и 8 години.

В случая нашите интереси само частично съвпадат с американските. За тях е важно компаниите да напуснат Китай и да отидат в други приятелски на Америка страни в Далечния Изток или други региони на света. **Ние се обръщаме към всички важни компании, които имат бизнес в страни с евтин труд в този регион:** Китай, Тайван, Монголия, Виетнам, Тайланд, Филипините, Индонезия, Камбоджа, Бангладеш, Нианмън и други и възнамеряват да напуснат тези несигурни за тях страни, да дойдат в Източна Европа, която им предлага също евтин труд, политическа и социална сигурност и стабилност. Аргументи за политическа и идеологическа лоялност не трябва да присъстват в нашата оферта. Ние се придържаме към правилата за свободна търговия на Световната Търговска Организация, докато американското правителство ги нарушава по най-арогантен начин.

Нашето правителство следва да действа по всички възможни канали. Да контактува пряко със съответни компании, които обмислят да напускат Китай и други далекоизточни страни, а също и да използва приятелските си отношения с американските власти. Тези наши контакти трябва да започнат веднага, по възможност в най-широк план, защото подобни инициативи навярно са предприети или ще бъдат предприемани и от други страни в Източна Европа. Жалко ще е ако и този път изпуснем влака, както сме го правили многократно до сега.

България ще спечели много ако правителството възприеме това перспективно и **многообещаващо направление за развитие на нашата индустрия** в някои от описаните по-горе високотехнологични направления.

6 май 2020 г.